

Vrienden Dienst *digitaal*

Nummer 23 – april 2019

Jaargang 3

Presentatie "Plan D" door Peter vd Vlist op woensdag de 24ste April

... met een restauratieve verrassing (zonder meteen aan eten of drinken te denken !)

Vorig jaar oktober was het veertig jaar geleden dat de rijtuigen 'Plan D' buiten dienst gingen. De wat oudere Vrienden hebben mooie herinneringen aan deze karakteristieke rijtuigen, waarvan de AB 7709 in ons museum te zien is. Bij Beijnes en Werkspoor werden 70 rijtuigen gebouwd, bekend onder de naam 'Plan D'. Deze turquoise rijtuigen gingen dienst doen achter de in de jaren vijftig geleverde nieuwe elektrische locomotieven. Om het historische karakter van dit bijzondere materieel, dat in de hoogtijdagen tot ver in

Europa te zien was, te belichten komen ook vele facetten uit de beginperiode aan de orde. U ziet behalve foto's van de bouw bij Werkspoor ook een groot aantal fraaie foto's uit de jaren 1950 – 1970 met soms indrukwekkende treinsamenstellingen van alleen Plan D-rijtuigen. Ook de bijzondere activiteiten van het materieel komen aan de orde.

Het wordt een interessante avond met veel herinneringen aan de 'Dirken'. De presentatie vindt plaats op **24 april van 19.00 u tot 21.30 u, opnieuw in de wachtkamer Derde Klasse.**

Via onze website www.vriendensm.nl kunt u zich nog aanmelden.

Onder nieuwe Vrienden zal een vrijkaartje verloot worden

Vrienden/Leden die dit jaar nog lid zijn geworden (of dat nog worden voorafgaand aan de Vriendendag) dingen mee naar een vrijkaartje voor de Vriendenrit. Er zal hiervoor een loting plaats vinden. Een goede reden voor de twijfelaars en de geïnteresseerden zich nu direct aan te melden!

Dat kan eenvoudig via onze website: <https://www.vriendensm.nl/>

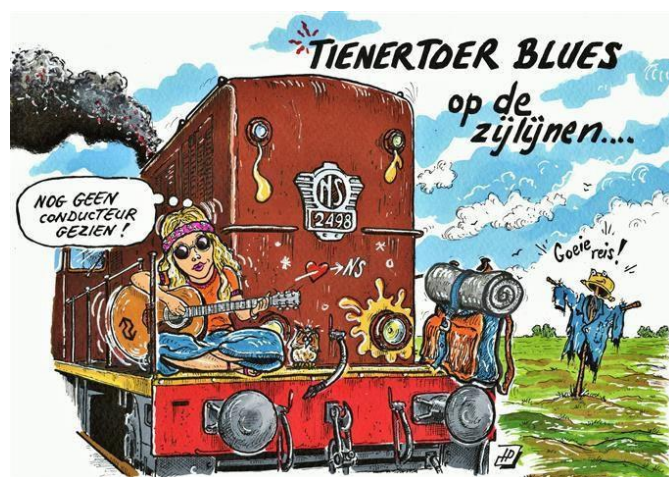
Opening expo Tienertoer

Deze zomer, en wel tot en met 1 september, is het museum een mooie attractie rijker, namelijk de tentoonstelling "Tienertoer": jeugdsentiment in optima forma dat gepresenteerd wordt in Mat '64.

In 1969 maakte de NS het mogelijk voor tieners om voor het luttele bedrag van 20 gulden, onbeperkt kriskras door Nederland te reizen. Dit programma liep door tot diep in de jaren '70. In totaal hebben er zo'n 3 miljoen tieners gebruik van gemaakt. Het is een mooie tentoonstelling met presentaties en interviews op video, dagboeken en vele foto's en memorabilia uit die tijd. In de

volgende uitgave zullen we hier verder op in gaan. Tieners van toen en 60-plussers van nu: er kunnen veel herinneringen worden opgehaald in Plan V treinstel 876.

Cartoon

Cartoon: Hans Proper.

Arend onder stoom

Hier een overzicht op welke weekeinden de Arend onder stoom op zijn breedspoor heen en weer tuft:

18 & 19 mei
15 & 16 juni
20 & 21 juli
17 & 18 augustus
21 & 22 september
19 & 20 oktober

Dit alles onder voorbehoud, want hoewel er goed onderhoud wordt gepleegd, er kan altijd wat tussen komen dat bij het rijden met dit "oudje" letterlijk roet in het eten gooit.

Blik op komende evenementen

- 14 april t/m 1 september: Tentoonstelling "Tienertoer".
- 30 mei t/m 2 juni: Dagje uit met Thomas.
- 29 juni t/m 7 juli: Het leukste reisje van Nederland.

- 17 augustus t/m 1 september: Techlab XL.
- 18 oktober t/m 22 oktober: Chuggington Doe-dagen.
- 21 december t/m 5 januari: Winterstation.

Voorwaar, een goede planning en er valt weer veel te beleven in het Spoorwegmuseum.

Vrijwilligers gevraagd voor het museum

Van de vrijwilligers organisatie:

Het leukste museum van Nederland zoekt vrijwilligers die onze collectie kunnen laten schitteren. Heb je interesse in het spoor, heb je twee rechterhanden en vind je het belangrijk dat bezoekers een topervaring krijgen, neem dan contact met ons op.

Het Spoorwegmuseum is trots op zijn vrijwilligers. We zijn zeer dankbaar dat we een lange traditie hebben van mensen die ons willen helpen. In ons team zijn nu plekken vrijgekomen: we zoeken onder meer vrijwilligers die zich op onze techniekcollectie willen storten. Daarin zitten bijvoorbeeld ons seinhuis met klassieke mechanische installatie en onze draaischijf. Ervaring is zeker geen vereiste, wel enthousiasme en de wil om te leren.

Wat ga je doen: demonstreren, onderhouden, schoonmaken, herstellen.

Wij zoeken:

Mensen die onze collectie willen demonstreren. Je leert bijvoorbeeld wat een seinwachter vroeger deed en je laat dat aan onze bezoekers zien. Mensen die onze collectie willen onderhouden. Je zorgt er bijvoorbeeld voor dat een wissel operationeel blijft, of dat de draaischijf er tip-top uitziet.

Wij bieden:

De plek om je spoorliefde te laten groeien en bloeien.

Een leuke werkplek met fijne collega's.

Kansen om nieuwe dingen te leren.

Goede begeleiding met ruimte voor eigen ideeën.

Een onkostenvergoeding en speciale activiteiten voor de vrijwilligers.

Wij vragen:

Dat je regelmatig inzetbaar bent

Dat je verantwoordelijk omgaat met de collectie

Dat je je gastvrij opstelt tegenover de bezoekers

Dat je kunt samenwerken met je collega's

Voor nadere informatie en aanmelding kun je contact opnemen met Tuur Verdonck, conservator Techniek en Spoorweginnovatie, telefoon 030-2306241, of per E-Mail aan: t.verdonck@spoorwegmuseum.nl

Laat het Spoorwegmuseum tot leven komen

Spreekt het bovenstaande je aan, meld je dan aan voor een kennismaking!

Utrecht Spoorstad

In het Utrechts Archief is onlangs de tentoonstelling "Utrecht Spoorstad" geopend. Hierin wordt aandacht besteed aan de geschiedenis van het spoor in de stad Utrecht. Deze geschiedenis begon 175 jaar geleden met de opening van de spoorlijn Amsterdam - Utrecht. Op 6 december 1843 reed de eerste stoomlocomotief de stad binnen. Sindsdien is Utrecht uitgegroeid tot DE spoorstad van Nederland met het drukste station van het land: met het hoofdkantoor van de NS, het Spoorwegmuseum en iconische gebouwen zoals de "Inktpot" en de Nationale Spoorwegarchieven.

De tentoonstelling is te bezoeken tot en met 6 juli 2019 in het Utrechts Archief, Hamburgerstraat 28 te Utrecht, geopend van dinsdag tot en met vrijdag van 10.00 – 17.00 uur en in het weekend van 12.30 – 17.00 uur. De toegang is gratis. Zie ook: www.hetutrechtsarchief.nl . (bron: NVBS)

Foto: KLM, Maliebaan station 1927

Uit de tijd dat er nog een glorieuze overkapping aanwezig was en het wegvervoer nog grotendeels uit geduwde en getrokken karren bestond!

Foto: FF vd Werf, Vleutenseweg 1930

Laatste loodjes Oersik

Het werk aan de "Oer-Sik" gaat gestaag door. Er was even een onderbreking omdat de vrijwilligers eerst de Mat '64 moesten aanpakken voor de Tienertoertentoonstelling, maar nu heeft de historische locomotor prioriteit.

De bufferbalken waren nu aan de beurt. Ze zijn geschuurd en worden rood geverfd. Ook worden de handels teruggeplaatst. De voorbereidende werkzaamheden voor het plaatsen van de handels duurde langer dan verwacht, de montagevlakken moeten allemaal goed schoongemaakt worden anders kunnen de handels niet gemonteerd worden. Een handel is inmiddels gemonteerd, het tweede handel moet nog verder op de as geschoven worden. Stukje bij beetje komt de Sik op deze manier in de staat zoals deze moet zijn.

Modeltrein Expo OntraXS

Het was een succesvolle editie van de Modeltrein Expo. Er kwamen maar liefst 11.173 bezoekers, ongeveer 2.000 meer

dan vorig jaar! Deze bezoekerscijfers stemmen tot tevredenheid. Er zaten weer meer dan genoeg pareltjes tussen de modelbanen. Winnaar van de "On-traXS-Award" was De Graafstroom van Vincent de Bode en zijn twee medebouwers. Zij maakten een prachtig Hollands landschap met een smalspoortreintje; de rivier met een zwemmende zwaan en een varende botter en een rondcirkelende ooievaar. De gedetailleerde uitvoering werd op waarde geschat door de bezoekers. De tweede prijs was voor Jan van Mourik en Henk Wust voor hun Cornmill XXL (op de foto links), de derde prijs voor de Belgische bouwer Sam de Zutter met zijn Egyptische Luxor Sugarcane Valley (op de foto rechts). De Kids Award was voor de enige vrouwelijke bouwer Marja Pollaert. Zij bouwde met Marja's Fantasy Park een pretpark met draaimolen, zeepkistenbaan en een (werkende) vulkaan, een baan die in de smaak viel bij de kinderen.

Mysterieuze kist

Een bruine houten doos met allerlei lampjes en knopjes, met drie zandlopers bovenop. Dit was een recente schenking van de NS. Maar wat was het precies? Niemand wist het. We vermoedden dat het een vigilantie-meter was, een apparaat waarmee je de mate van aandacht van machinisten kon meten. Gelukkig kon oud-machinist Marcel van Laar vertellen wat het was: de kist werd gebruikt als test bij de

sollicitatieprocedure van machinisten. Maar ook bestaande machinisten moesten de test doen. Er werd de concentratie en stressbestendigheid van machinisten mee gemeten. Je moest reageren op de lampjes om te kijken hoe snel je reageerde en of je niet de kluts was kwijtgeraakt... De test duurde ongeveer een half uur, daarna kreeg je een beoordeling. Iedereen vond het een vreselijke test! Tegenwoordig wordt dit via een computerprogramma afgenomen. Met deze kist raak je werkelijk in de stress met 3 zandlopers voor je neus!

Schenking aan de bibliotheek

Op 27 februari kreeg de bibliotheek een schenking van de recent overleden schrijver R. Ramaer ('Gari la Moshi', 'The Railways of Thailand'). De schenking bestaat uit boeken, tekeningen en dia's die gebruikt en/of gemaakt zijn door de schrijver zelf tijdens zijn onderzoeken voor deze boeken. De boeken en tekeningen zijn (op afspraak) in te zien in de bibliotheek. Meer informatie over de schrijver is hier te vinden:

<https://www.namibiana.de/namibia-information/who-is-who/autoren/infos-zur-person/roel-ramaer.html>

Nog een schenking: Remproefsein

Nog een mooie schenking aan het museum: een 'remproefsein' afkomstig van station Zandvoort. Voordat een trein vertrekt, moet worden gecontroleerd of de remmen het naar behoren doen. Wanneer bijvoorbeeld een locomotief voor een trein wordt gezet, moet worden gecontroleerd of de remmen goed aanslaan en lossen – vergelijk het met het controleren van de lichten als je een aanhangwagen achter je auto koppelt. Bij het spoor werkt het zo dat de rangeerder met armseinen naar de machinist seinde om te remmen en om de remmen te lossen. De rangeerder keek dan of de remmen naar behoren functioneerden.

Later is daarvoor een apart sein ingevoerd, dat vanaf een speciaal kastje bediend werd door de rangeerder. Als de middelste blauwe sein brandde betekende dit 'remmen vast'. Brandden de buitenste lampen, dan was het 'remmen los'.

Als alle lampen brandden betekende dit: 'remmen zijn in orde'. Op station Zandvoort stond zo'n sein – en dat sein komt nu naar het museum. Tegenwoordig gaat die remproef met de computer. Het sein wordt vooralsnog even bewaard, later wordt deze op het werkterrein geplaatst.

<https://www.youtube.com/watch?v=EebwTzeNRdQ&t=>

Raadsel

Deze mooie prent hangt aan de muur in het Techlab, helemaal achteraan. In 1889 ontwierp de Amerikaan E. Moody Boynton een locomotief die maar op èèn rail reed. De stoker werkte beneden en de machinist stond hoog op de bok. Ook wat de hiërarchie betreft: De machinist is baas boven baas. Had de uitvinder zich gerealiseerd dat de elektrische tractie zich zou doorzetten, dan had hij waarschijnlijk de bovenleiding en de geleiding mooi kunnen combineren. Maar ja, dan kreeg de

conducateur er een taak bij: het verdelen van de passagiers om de wagons enigszins in evenwicht te houden!

Het raadselplaatje van deze maand: waar is dit mooie "blikje" te vinden?

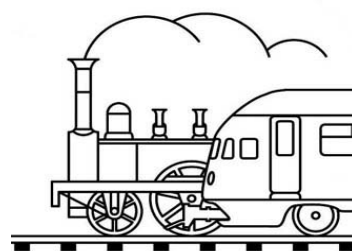

Bijdragen?

Als U ook een bijdrage wilt leveren, stuur dan Uw eventuele opmerkingen, suggesties of foto's naar:

redactie@vriendensm.nl

editor@vriendensm.nl

www.vriendensm.nl

Redactie: Rick Meijer
Eindredactie: Peter van Dorp

www.spoorwegmuseum.nl

Kopfoto: P van der Vlist